

**ЗАМЕЖНЫЯ БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ПЕРЫЯДЫЧНЫЯ ВЫДАННІ
Ў СКАРЫНАЎСКАЙ КАЛЕКЦЫІ ЦЭНТРАЛЬНАЙ НАВУКОВАЙ
БІБЛІЯТЭКІ ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА НАЦЫЯНАЛЬНАЙ АКАДЭМІІ
НАВУК БЕЛАРУСІ**

Прэса беларускіх эмігрантаў з'яўляецца каштоўнай гістарычнай, культуралагічнай і бібліяграфічнай крыніцай для вывучэння палітычнага, эканамічнага і культурнага жыцця беларускай дыяспары.

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі захоўваецца частка Бібліятэкі Нацыянальнага навукова-асветнага цэнтра імя Ф. Скарыны (далей – Бібліятэка, калекцыя), якая паступіла ў фонд аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў у 2016 г. Гэта каля 500 кніг і 65 назваў часопісаў і газет, якія выдаваліся за мяжой.

Замежныя перыядычныя выданні траплялі ў Бібліятэку Скарынаўскага цэнтра рознымі шляхамі і з розных кнігазбораў. Шмат было падаравана ад замежных калег ці паступала ў бібліятэку па кнігаабмену. Вельмі дапамаглі ў набыванні выданняў Вітаўт і Зора Кіпелі¹, якія па родзе сваёй дзейнасці і па асабістай схільнасці былі звязаны з беларускай эміграцыяй². Фарміраванні калекцыі спрыяла актыўная дзейнасць унучкі Якуба Коласа Марыі Міхайлаўны Міцкевіч, якая неаднаразова ездзіла ў Лондан па гуманітарную дапамогу па лініі Дзіцячага фонду духоўнага і інтэлектуальнага адраджэння «Сакавік», які ўзначальвала. Гэта ўстанова сумесна з Камітэтам дапамогі ахвярам радыяцыі ў Лондане займалася дзейнасцю па арганізацыі адпачынку беларускіх дзяцей у Брытаніі. З цягам часу Фонд «Сакавік» значна пашырыў напрамкі сваёй дзейнасці, куды ўвайшлі і праграмы адукацыйнага абмену [2, с. 415]. Падчас наведвання Беларускай бібліятэкі-музея імя Ф. Скарыны ў Лондане пад кіраўніцтвам А.А. Надсана³ спадарыня Міцкевіч прывозіла беларускамоўныя выданні, якія выходзілі ў Вялікабрытаніі.

Шмат зрабіў для папаўнення Бібліятэкі замежнай беларускамоўнай літаратурай першы кіраўнік Скарынаўскага цэнтра Адам Іосіфавіч Мальдзіс⁴.

¹ Вітаўт Кіпель па адукацыі геолог, абараніў у Бельгіі дысертацыю доктара геалогіі. Пасля пераезду ў ЗША працаваў у Нью-Ёрскай Публічнай бібліятэцы. З 1951 г. узначальваў у Нью-Ёрку Беларуска інстытут навукі і мастацтваў (БІНІМ), які стаў цэнтрам па збіранні і бібліяграфаванні беларускага друку на Захадзе [8, с. 244].

² Ад В. Кіпеля літаратура часта прыходзіла на Беларусь дыпламатычнай поштай бясплатна (заўвага аўт.).

³ Аляксандар Антонавіч Надсан, да эміграцыі Бочка (1926–2015, нарадзіўся ў вёсцы Гарадзья Нясвіжскага раёна Мінскай вобласці), заснавальнік Асацыяцыі беларусістаў у Вялікабрытаніі, з 1971 г. кіраўнік Беларускай бібліятэкі-музея імя Ф. Скарыны, якая адкрылася без афіцыйнай рэгістрацыі ў 1949 г. пры Беларускам доме ў Лондане (прававы статус бібліятэка атрымала ў 1979 г.) [2, с. 425–428].

⁴ З моманту стварэння Цэнтра імя Ф. Скарыны ў Мінску А.І. Мальдзіс быў яго кіраўніком (1991–1998).

Асабліва спрыялі гэтаму яго службовыя і ўласныя кантакты з Беларускім інстытутам навукі і мастацтва ў Нью-Ёрку⁵.

Перыядычныя беларускамоўныя выданні дзяспары, што захоўваюцца ў калекцыі ЦНБ НАН Беларусі, можна падзяліць па змесце на катэгорыі: а) грамадска-палітычныя; б) літаратурна-крытычныя, літаратурна-публіцыстычныя, літаратурна-мастацкія; в) рэлігійныя; г) навуковыя і прафесійныя; г) арганізацыйныя – бюлетэні, камунікаты, абжнікі; д) гумарыстычныя; е) друк студэнтаў, моладзі, скаўтаў. Па часу выдання – на даваенныя і пасляваенныя.

Пяршапачаткова беларускамоўныя замежныя газеты і часопісы друкаваліся кірыліцай і лацінкай на машынцы, размножваліся на рататары. Некаторыя выдаваліся нават рукапісным спосабам па два-тры экзэмпляры. Прыкладам, часопісы «Змаганьне» (Германія, Орган Рэвалюцыйна-рэспубліканскага Усебеларускага Хаўрусу. 1948, № 1–3, выйшла ўсяго тры нумары), «Народны кліч» (Лондан, орган Беларускай Народнай Грамады ў Вялікабрытаніі, 1954, № 1–2, выйшла два нумары). Шмат выданняў ілюстраваных, з арыгінальнымі малюнкамі⁶ і рукапіснымі замалёўкамі⁷.

Беларускія перыядычныя выданні напачатку выходзілі выключна аднамоўныя, з 1970-х гг. пачалі з’яўляцца і двухмоўныя. Напрыклад, часопісы «The Byelorussian Times. Час» (1984–1987), «Belarusian Chronicle. Беларуская Хроніка» (1997–1998)⁸, «Беларуская Моладзь» (1959–1980)⁹; двухтыднёвік «Весткі і паведамленні аддзелу Беларуска-Амерыканскага Задзіночання. Viestki i paviedamlenni Belarusian-American Asociation, Inc.»¹⁰.

Найстарэйшыя часопісы ў калекцыі – месячнік «Беларускі студэнт» (Прага, 1923, № 4–5, машынапіс, ратапрынт), «Бюлетэнь «Хаўрусу» Беларускіх Работнікаў у Францыі» (Парыж, 1937, № 1, 3–4, машынапіс, ратапрынт)¹¹. У бібліятэцы захоўваецца рускамоўнае выданне 30-х гг. – часопіс-праграма «Американский белорус» (Чыкага, Ілінойс, 1930, 16 лютага, выданне Беларуска-

⁵ У 1990 г. у складзе дэлегацыі БССР на Генеральнай Асамблеі ААН А.І. Мальдзіс наведаў Нью-Ёрк. Падчас гэтага візіту паміж БІНіМам і даследчым Цэнтрам імя Ф. Скарыны была падпісана дамова і наладжана працоўная сувязь.

⁶ Прыкладам, у часопісе беларускай моладзі ў Францыі «Моладзь=La jeunesse» (Парыж, 1948–1954, машынапіс, ратапрынт, на беларускай мове і лацінкай) малюнкi мастака Міхася Наўмовіча [7, с.11].

⁷ У часопісе «Пуна» (Таронта, Канада, 1950–1952, тэкст лацінкай) шмат арыгінальных рукапісных замалёвак у кожным нумары. У Скарынаўскай бібліятэцы захоўваюцца тры асобнікі «Пуна» за адзначаны перыяд.

⁸ У бібліятэцы пяць асобнікаў: 1997, № 1–2; 1998, № 3, 6 (2 экз.).

⁹ Пяць асобнікаў гэтага часопіса за перыяд 1972–1978 гг. (Нью-Ёрк) захоўваюцца ў калекцыі.

¹⁰ У бібліятэцы захоўваюцца асобнікі за перыяд 1990–2000 гг. Артыкулы па-беларуску і на англійскай мове. Некаторыя нумары за 1990–1997 гг. машынапісныя – ратапрынт.

¹¹ Усяго выйшла чатыры нумары «Бюлетэня...» [3, с. 590].

Амерыканскага Нацыянальнага Саюза). У асобніку інфармацыя пра жыццё беларусаў у ЗША, Еўропе і на Беларусі¹².

У бібліятэцы захоўваюцца беларускамоўныя пасляваенныя газеты і часопісы 40-х гг., якія друкаваліся ў лагерах Ды-Пі¹³. Гэта машынапісныя выданні, якія размножваліся на рататары, часта друкаваліся лацінкай. Выдаўцамі былі арганізацыі, цэрквы, асобы, якія ахвяравалі свае сродкі на выдавецкую дзейнасць. Сярод выданняў часопіс беларускіх католікаў «Адрадзёніе» (1947–1948, лацінкай) – лагер Віндзішбергердорф, часопісы «Беларуская Думка» (1947) – лагер Ватэнштэт, «Biełaruskaja Dumka»¹⁴ (1947, лацінкай) – лагер Ватэнштэт, «Шляхам жыцця» (1946–1947) – лагер Ватэнштэт, літаратурна-мастацкі часопіс «Шыпшына»¹⁵ (1947) – лагер Міхельсдорф, дэмакратычна-незалежны тыднёвік «Вызваленне = The Liberation» (1948) – інфармацыйны бюлетэнь лагера Міхельсдорф; выданне Беларускага (Крывіцкага) Камітэта, часопіс «Ведамкі» (1946) – лагер Рэгенсбург¹⁵, часопіс «Голас Беларусаў» (1947) – лагер Шлэзвіг-Гальштэйн, лісток сацыры і гумару «Дзіда» (1947) – лагер Міхельсдорф, асобнікі двухтыднёвай газеты «Беларускае слова» (1948) – лагер Міхельсдорф, рэлігійныя часопісы «Беларускі царкоўны голас» (1946) – UNRRA-лагер, Баварыя, «Праваслаўны Беларус» (1948) – лагер Брауншвейг.

У канцы 40-х гг. (з 1948 г.) разам з хваляй эмігрантаў беларускі эмігранцкі друк паступова перамясціўся з Германіі ў ЗША, Англію, Францыю, Бельгію, Аўстралію і іншыя краіны.

Гісторыя беларускага друку ў ЗША пачалася ў канцы 1940 – пачатку 1950-х гг. і засведчыла з'яўленне вялікай колькасці бюлетэняў, абежнікаў, газет, часопісаў. Некаторыя выданні, заснаваныя ў Заходняй Германіі ў паваянным часе, працягвалі выдавацца ў Амерыцы. Прыкладам, літаратурны часопіс «Шыпшына» перанёс свой рэдакцыйны адрас у Саўт-Рывер, штат Нью-Джэрсі¹⁶. Газета

¹² У бібліяграфічным спіску «Беларускі друк на Захадзе» (2006), састаўленым Вітаўтам і Зорай Кіпель, зафіксаваны толькі адзін нумар гэтага часопіса. Магчыма, больш ён не выдаваўся [3, с. 22].

¹³ Каля 20 беларускіх лагераў перамешчаных асобаў (эмігрантаў) – Ды-Пі (ад DP – displaced persons) – існавала ў Заходняй Германіі пасля вайны. Яны мелі самакіраванне з сваёй адміністрацыяй, цэрквамі, школамі, паліцыяй, клубамі і таварыствамі. Была наладжана і выдавецкая справа [3, с. 159–160]. Цэнтрам беларускага пасляваеннага друку ў Заходняй Германіі сталі гарады Рэгенсбург, пазней Хам (лагер Міхельсдорф), лагеры Ватэнштэт, Остэргофэн [6, с. 52].

¹⁴ «Biełaruskaja Dumka» – выйшла ўсяго два нумары, экзэмпляры ёсць у Скарынаўскай калекцыі.

¹⁵ Адзін з найбольш аўтарытэтных часопісаў замежжа – «Шыпшына» (рэдактар Юрка Віцьбіч) – адкрыта абвешчаў сябе паслядоўнікам «Узвышша». У 1950 г. выдавецтва часопіса «Шыпшына» пераехала ў Нью-Джэрсі (ЗША).

¹⁵ Першы афіцыйны дазвол на друкаванне перыёдыкі беларусы атрымалі ад амерыканскіх уладаў акупацыйнай зоны ў чэрвені 1946 г. Ліцэнзія на права друку была прызнана часопісу «Ведамкі», што выдаваўся Беларускім (Крывіцкім) Камітэтам у Рэгенсбургу [1, с. 76]. У бібліятэцы захоўваецца адзін асобнік «Ведамкі» (1946, № 1).

¹⁶ У бібліятэцы захоўваюцца асобнікі «Шыпшыны» за наступныя гады: 1947 (№ 1, 4-5), 1948 (№ 6), 1950 (№ 8 – 2 экз., № 9).

«Беларускае Слова» выходзіла ў 1948 г. у Германіі, а ўжо ў 1956 г. выдавалася ў Злучаных Штатах [4, с. 436]. Важнае месца займала выдавецкая дзейнасць БНІМа¹⁷, які ў 1952 г. пачаў друкаваць навуковы гадавік «Запісы»¹⁸, а ў 1954–1963 гг. выдаваў літаратурны часопіс «Конадні»¹⁹.

Навуковы і прафесійны друк у Скарынаўскай бібліятэцы, апрача «Запісаў» (орган БНІМа), прадстаўлены навуковым часопісам «Анаграфы» (Анаграфы = ANAGRAPHS: Афіц. часоп. Бел. Харытатыўна-Адукац. Фонду (ЗША). Gainesville (Florida), 1978/1979, № 2/3)²⁰, навукова-літаратурным часопісам «Веда = Vieda» (Нью-Ёрк, 1973), які выдавала Крывіцкае (Беларускае) Навуковае Таварыства імя Пранціша Скарыны.

У 50–60-я гг. навуковым цэнтрам у Заходняй Еўропе стаў Мюнхен, дзе працаваў самастойны адзел БНІМа (1955–1966) і беларускае выдавецтва «Бацькаўшчына». З сярэдзіны 50-х гг. беларускія даследчыкі ўдзельнічалі ў рабоце Інстытута па вывучэнні СССР, створанага ў 1950 г. у Мюнхене савецкімі эмігрантамі. Інстытут друкаваў «Беларускі зборнік» з даследаваннямі беларускіх вучоных на эміграцыі [9, с. 42]. У складзе бібліятэкі захоўваюцца тры асобнікі «Беларускага зборніка» (Мюнхен, 1957. Кн. 7, 8; 1959. Кн. 10).

Часопісы для моладзі за мяжой пачалі выдаваць маладыя беларусы-эмігранты ў 50-х гг., што спрыяла захаванню культурнай і гістарычнай спадчыны. У бібліятэцы асобнікі машынапіснага ратапрытнага выдання (на беларускай мове і лацінкай) часопіса «Моладзь=La jeunesse» (Парыж, 1948–1954) згуртавання Беларускай Незалежнай Моладзі ў Францыі²¹, часопіса «Віці» (Нью-Ёрк, 1952–1957) згуртавання Беларускай Моладзі і Беларускага Студэнцкага Таварыства ў ЗША, часопіса беларускай моладзі «Наперад!» англійскага скаўцкага выдавецтва «Крыніца» (1948, № 4–16; 1949, № 17–23 – машынапіс, ратапрынт)²².

¹⁷ БНІМ – Беларускі інстытут навукі і мастацтва (Whiteruthenian Institute Uelorusian Institute) быў афіцыйна зарэгістраваны ў горадзе Олбані (сталіца штату Нью-Ёрк) у 1951 г. як амерыканска-беларуская арганізацыя, якая займаецца даследаваннямі Беларусі ў розных аспектах: гісторыя, рэлігія, грамадазнаўства. БНІМ таксама даследуе гісторыю пасялення беларусаў у ЗША. БНІМ мае сваю бібліятэку і друкаваны орган «Запісы». Фінансавую дапамогу ў кнігавыдавецтве БНІМа аказвалі беларускія арганізацыі – Фундацыя П. Крачэўскага, БАЗА (Беларуска-амерыканскае задзіночанне), БККА (Беларускі Кангрэсавы Камітэт Амерыкі) і інш. [5, с. 305, 308, 325].

¹⁸ У бібліятэцы захоўваюцца два асобнікі (Запісы = ZAPISY / Беларускі інстытут навукі і мастацтва; рэдкалегія: Антон Адамовіч, Томас Э. Бэрд [і інш.]. – Нью-Ёрк, 1988. – № 18; Запісы = ZAPISY / Беларускі інстытут навукі і мастацтва; рэдкалегія: Томас Э. Бэрд (рэд.) [і інш.]. – Нью-Ёрк, 1999. – № 23).

¹⁹ У Скарынаўскай бібліятэцы захоўваецца апошні сёмы нумар часопіса «Конадні» (Мюнхен, 1963).

²⁰ Часопіс выходзіў на сродкі Беларускага Харытатыўна-Адукацыйнага Фонду, які быў заснаваны ў 1976 г. у штаце Фларыда (ЗША). Мэта фонду – дапамога беларускім навукоўцам і публікацыя матэрыялаў беларускай тэматыкі.

²¹ У бібліятэцы нумары за 1948 г. (№ 1–6), 1949 (№ 7–15), 1950 (№ 16–20), 1951 (№ 21–25), 1952 (№ 27–29), 1953 (№ 30, 31), 1954 (№ 32).

²² Чарговы дваццаць чацвёрты нумар часопіса быў узноўлены ў студзені 1953 г. у Бельгіі (Лёвэн). З гэтага часу выданне стала выходзіць друкам.

Рэлігійная прэса ў Скарынаўскай калекцыі ЦНБ НАН Беларусі займае чвэрць усёй колькасці перыёдыкі. Рэлігійны друк прадстаўлены часопісам «Ўні» (Рым, 1951–1974, лацінкай)²³, машынапіснымі часопісамі (ратапрынт) «Народным шляхам» (Таронта – Канада, Орган Беларускай Народнай Грамады, выходзіў у 50-я гг.; у бібліятэцы 5 нумароў за 1952–1954 гг.), «Беларуская Царква» (Чыкага, 1956, № 1), тыднёвікам «Slova božaje» (Бельгія, Лювэн. 1954–1957 гг., лацінкай, ратапрынт).

Найстарэйшыя замежныя беларускамоўныя рэлігійныя выданні, што захоўваюцца ў калекцыі, выходзілі ў 40-я гг. у лагерах Ды-Пі ў Германіі. Гэта асобнікі часопіса «Беларускі царкоўны голас» (1946, UNRRA-лагер, Баварыя) і газеты «Праваслаўны Беларус» (1948, лагер Брауншвейг).

Сярод рэлігійнай перыёдыкі – лонданскія выданні 70–90-х г. XX ст.: часопісы «Божым Шляхам» (выданне каталіцкай місіі ў Лондане), «Весьнік Беларускага каталіцкага Душпастырства ў Англіі», царкоўна-грамадскія часопісы праваслаўных беларусаў «Голас часу», «Званіца».

У бібліятэцы захоўваецца каля пятнаццаці назваў беларускамоўных замежных газет. Адною з першых запатрабаванай і пашыранай газетай пасляваеннага часу стала «Бацькаўшчына» (орган Беларускай Нацыянальна-Вызвольнай Думкі), якая выходзіла з 1947 па 1966 г. у Заходняй Германіі (Мюнхен) і мела свае прадстаўніцтвы ў ЗША, Канадзе, Вялікабрытаніі і іншых краінах²⁴. Другім значным выданнем стала газета «Беларус», якая пачала выходзіць у 1950 г. у ЗША. Газета распаўсюджвалася ва ўсіх краінах Захаду, дзе пражываюць беларускія эмігранты²⁵.

Такім чынам, беларускамоўныя перыядычныя выданні дзяспары з’яўляюцца важнымі гістарычнымі крыніцамі для вывучэння гісторыі беларускага замежнага друку. Аналізуючы гэтыя гістарычныя крыніцы, можна значна пашырыць уяўленні пра палітычную, этнаграфічную, культурную спадчыну беларусаў замежжа.

На жаль, фонд бібліятэкі Скарынаўскага цэнтра раздзяліўся на часткі, якія разышліся па розных кніжніцах. Але ж, магчыма, з цягам часу можна будзе ўзнавіць гэтую бібліятэку з дапамогай, напрыклад, зводнага віртуальнага каталога.

ЛІТАРАТУРА

1. **Гарбінскі, Ю. У.** Беларускі рэлігійны друк на Захадзе: перыёдыка, графічныя друкі, 1945–2005 = Belarusian religious publishing in the West: periodicals and graphic prints, 1945–2005 / Ю. У. Гарбінскі. – Варшава ; Нью-Йорк : Беларускі інстытут навукі і мастацтва, 2009. – 884 с.

2. **Гардзjenка, Н. С.** Беларусы ў Вялікабрытаніі / Наталля Гардзjenка; [рэдактар А. Гардзjenка]. – Мінск : Медысонт, 2010. – 617 с.

²³ Беларускае выдавецтва ў Італіі цэнтралася вакол часопісу «Ўні», рэдактарам і выдаўцом якога быў айцец Пётр Татарыновіч. Апрача часопісу ён друкаваў шмат рэлігійных і літаратурных выданняў.

²⁴ У Скарынаўскай калекцыі камплекты «Бацькаўшчыны» за 1953–1959 гг.

²⁵ У фондах калекцыі асобнікі газеты «Беларус» за 1989–2000 гг.

3. **Кіпель, В. Я.** Belarusian publishing in the West = Беларускі друк на Захадзе: a bibliography / Vitaut Kipel, Zora Kipel ; ed. by Jerzy Garbinski, Liavon Yurevich. New York [etc.] : Belarus. Inst. of Arts and Sciences [etc.], 2006. – 841 с.

4. **Кіпель, В. Я.** Беларусы ў ЗША / Вітаўт Кіпель; [навуковы рэдактар Н. Гардзіска]. – Мінск : Кнігазбор, 2017. – 629 с.

5. **Кіпель, В. Я.** Жыць і дзеіць : успаміны / Вітаўт Кіпель ; [рэдактар С. Шуца ; прамова Я. Запрудніка]. – Мінск : Зміпер Колас, 2015. – 441 с.

6. **Кіпель, З.** Беларуская перыёдыка ў дыяспары // Беларусіка = ALBARUTHENICA. [Кн.] 5, Культура беларускага замежжа; Беларуска-амерыканскія гістарычна-культурныя ўзаемадачынненні. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – С. 48–49.

7. **Конац, У.** Нацыянальная ідэя ў замежным беларускім друку па матэрыялах газеты «Беларус» // Беларусіка = ALBARUTHENICA. [Кн.] 5, Культура беларускага замежжа; Беларуска-амерыканскія гістарычна-культурныя ўзаемадачынненні. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – С. 9–16.

8. **Лявончыкаў, В. Е.** Калекцыя «Беларускі друк на Захадзе» Нью-Ёркскай Публічнай бібліятэкі і яе адлюстраванне ў бібліяграфіі / Васіль Емяльянавіч Лявончыкаў // Матэрыялы XII Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў «Кніжная культура Беларусі: погляд праз стагоддзі», Мінск, 7–8 красавіка 2016 г. / [склад.: Т. А. Сапега, А. А. Суша ; рэдкал.: Р. С. Матульскі (старш.) і інш.]. – Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2016. – С. 243–246.

9. **Сяргеева, Г.** Гісторыя Беларусі ў даследаваннях нацыянальнай эміграцыі // Беларусіка = ALBARUTHENICA. [Кн.] 5, Культура беларускага замежжа; Беларуска-амерыканскія гістарычна-культурныя ўзаемадачынненні. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – С. 39–47.

The article examines pre-war and postwar newspapers and journals of Belarusian expat community that are gathered in «KSk» collection in the department of rare books and manuscripts of the Central Science Library of NAS of Belarus. These periodicals were acquired in 2016 from the library of the Francysk Skaryna National Research and Education Center (due to its closing down).

Слука Н.М. (Мінск)

**АДНАДЗЁННЫЯ ВЫДАННІ 1921–1939 ГГ. У ФОНДАХ
АДДЗЕЛА РЭДКІХ КНІГ І РУКАПІСАЎ
ЦЭНТРАЛЬнай НАВУКОВАй БІБЛІЯТЭКІ ІМЯ Я. КОЛАСА
НАЦЫЯНАЛЬНАй АКАДЭМІІ НАВУК БЕЛАРУСІ**

У фондзе аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ НАН Беларусі захоўваюцца 44 аднадзённыя выдання, якія выйшлі ў перыяд з 1921 па 1939 г.

Абсалютная большасць выданняў (43) надрукавана на беларускай мове, з іх 41 выданне – гэта аднадзёнкі беларускіх партый і грамадскіх арганізацый, якія дзейнічалі ў міжваенны час у Сярэдняй Літве, а затым у Заходняй Беларусі.

Тры аднадзёнкі 1921 г. выйшлі ў снежні з нагоды выбараў у Віленскі сейм, які павінен быў вырашыць далейшы лёс Сярэдняй Літвы. У снежні 1921 г., напярэдадні выбараў, грамадска-палітычнае становішча ў Вільні было напружаным: